

Arqueocrisi, una trista realitat

Secció d'Arqueologia de CNT Barcelona
arqueologia@barcelona.cnt.es

RESUM

Retallades del govern, desocupació, mercats inestables, recessió econòmica... tots coneixem els efectes de la crisi i el seu caràcter internacional, però quines són les conseqüències que aquesta crisi comporta en l'àmbit cultural, i més exactament, a l'arqueologia? En aquest aspecte volem, amb el present article, deixar constància de la greu situació que des de fa uns 3 anys els i les professionals de l'arqueologia estan vivint a causa de les irresponsabilitats d'uns pocs.

Paraules Clau:

arqueologia, crisi, precarietat, CNT

ABSTRACT

Government restrictions, unemployment, unstable markets, economic recession... we all know the crisis effects and its international kind but, how does this affect culture and more precisely, archaeology? In the present article, we want to express how serious this situation is since about 3 years ago, and how professional archaeologist are working and living because of the irresponsibilities of a few.

Keywords:

archaeology, crisis, precariousness, CNT

Tot i que la precarietat ha estat la tònica dominant a l'arqueologia d'empresa des de fa uns 20 anys, per desgràcia aquesta professió també s'ha vist afectada per la situació de crisi internacional actual i no s'ha pogut quedar al marge de les circumstàncies, que en part s'han donat com a conseqüència de la recessió econòmica. Aquesta recessió ha portat al declivi del sector de la construcció, entre d'altres.

Això és així, perquè amb la privatització de l'arqueologia, la llei obliga als promotors immobiliaris, ja siguin públics o privats, a pagar els costos de qualsevol intervenció preventiva (sempre que l'obra pugui afectar a possibles restes arqueològiques, o estigui ubicada en un centre d'interès històric, com pot ser el centre de Barcelona). El problema arriba quan les constructores determinen on i com s'ha de treballar, cosa que comporta que l'arqueologia

privada depengui completament de la construcció, i per tant, que estigui sotmesa a les pressions i als interessos polítics i econòmics.

Arran d'aquests fets, a nivell estatal, durant els últims anys s'han començat a donar casos de retards a l'hora de pagar els costos de les intervencions, de modificacions en els projectes, d'abaratiment de les obres o la paralització de moltes d'aquestes.

Aquests fets han comportat que moltes de les empreses que es dediquen al camp de la investigació arqueològica hagin hagut de prendre tot tipus de decisions, en molts casos dramàtiques per als treballadors, tal com poden ser la reducció de la plantilla, o el tancament de la mateixa empresa.

Sigui quina sigui la decisió que cada empresa ha hagut de prendre, en pocs mesos hem pogut veure com molts professionals del sector han engreixat les llistes de l'atur, s'han hagut de donar de baixa com a autònoms o han hagut de buscar-se la vida fent qualsevol altre tipus de feina per a poder sobreviure, encara que en la majoria de casos aquesta nova ocupació no tingui res a veure amb el món de l'arqueologia.

Mentrestant, els arqueòlegs que tenen un contracte indefinit, i que les empreses mantenen, viuen amb una incertesa constant, esperant no perdre el seu lloc

de treball d'un dia per l'altre. Tota la resta de professionals (la gran majoria), si tenen la sort que alguna empresa els doni feina, serà per a realitzar algun seguiment i/o excavació poc duradora d'alguna rassa o forat d'ascensor (sempre amb un contracte d'obra i servei, és clar!); és a dir, feines que, com diu la dita castellana, són "pan para hoy y hambre para mañana".

Com a conseqüència d'aquesta precarietat, les empreses s'aprofiten d'aquest panorama tan negre que actualment viu la professió i de la por que tenen els treballadors a veure's en l'atur. Per aquest motiu, tot i que comença a haver-hi convenis col·lectius en el camp de l'arqueologia, com en els casos de Catalunya (any 2008), Galícia (any 2009) o Castella i Lleó (any 2010), segueix havent-hi deficiències en matèries bàsiques laborals, tal com poden ser la vulneració constant de les categories laborals definides en els convenis col·lectius. Si això succeeix en les comunitats que tenen la "sort" de tenir-ne un, hem de ser conscients que aquestes vulneracions poden ser -i són- majors en les comunitats que encara no tenen una regulació reconeguda en aquest àmbit professional. L'arqueologia no està del tot reglada per l'Administració, sinó per les lleis de l'oferta i la demanda i, com que els reglaments que han de regular els drets i les obligacions dels arqueòlegs encara no estan del tot desenvolupats, ens trobem encara amb

una professió precària i poc dignificada.

L'estat actual de la professió provoca precedents en totes les empreses, les quals busquen la qualitat i la rapidesa dels treballs mentre que, alhora, intenten estalviar-se totes les despeses possibles. Per això, sempre intentaran contractar mà d'obra barata (auxiliars, categoria més baixa segons conveni), que un cop finalitzat el contracte d'obra i servei, seran despatxats i reemplaçats per un nou grup de treballadors els quals, la major part de les vegades, també seran contractats com a auxiliars. En altres casos, aquestes empreses s'aprofiten de l'escassa regulació i control del sector per part de l'Administració, i opten per tornar a contractar a aquests mateixos professionals, exigint-los ser autònoms i estalviant-se d'aquesta manera les càrregues fiscals que comporta tenir una persona contractada. Aquesta contractació, (en molts casos, massiva) els serveix, a més a més, per a evitar els contractes indefinits d'aquests treballadors/-es, així com per a poder constar com a empreses petites, i no haver de fer front a les possibles despeses administratives. A més a més, algunes empreses ofereixen pràctiques i beques per a estudiants universitaris que molt freqüentment són un treball encobert. D'aquesta manera, les empreses compten amb personal a baix cost i que els comporta grans avantatges fiscals.

Malauradament, els empresaris no es responsabilitzen de les deficiències que encara perduren, així com dels contractes denigrants, i dels acomiadaments arbitraris.

Centrant-nos en el cas de Catalunya, des que l'any 2008 va esclatar la crisi al sector de l'arqueologia fins al moment algunes de les prop de 20 empreses d'arqueologia existents han hagut de tancar, de fer fora als seus treballadors i treballadores, i/o en el millor dels casos, han vist una reducció dràstica de la seva activitat, quan fins fa poc tot eren seguiments, grans projectes i llargues intervencions, sobretot al centre històric de les grans ciutats. Les poques empreses que han sobreviscut (les més potents), s'han hagut de refugiar en grans obres d'infraestructura pública, quan n'han tingut l'oportunitat.

El següent gràfic il·lustra el descens del nombre d'intervencions arqueològiques que s'han efectuat a Barcelona des de l'any 2000 fins al 2009. Com podem apreciar, des del 2005 la gràfica no fa més que baixar, i tot i que no disposem de més informació relativa a aquests dos últims anys, no calen dades per saber que la situació segueix en descens. (figura 1)

Vivint aquesta realitat marcada pels contractes en frau de llei, per uns salaris de misèria i per una situació de dependència absoluta a canvi de treballs

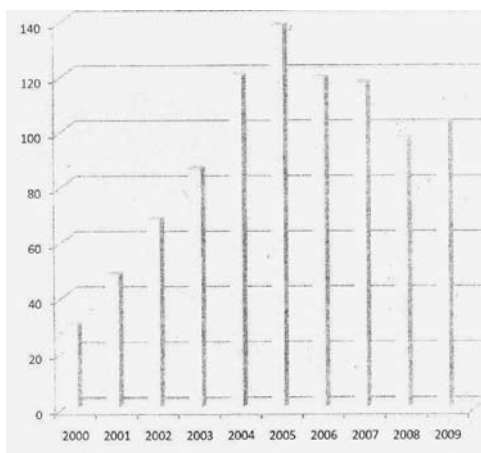

Figura 1. Intervencions arqueològiques a Barcelona entre els anys 2000 i 2009. (Anuari d'arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2008)

d'alta responsabilitat, o acceptant contractes de categories més baixes perquè “no hi ha res més”, és normal que molts professionals perdin la passió per la seva feina. Per a posar dos exemples, és normal, malauradament, trobar professionals que en el canvi d'empresa, hagin hagut de renunciar a la seva categoria laboral passant, en molts casos, de director, tècnic o oficial, a ser auxiliars. De la mateixa manera, també s'han donat molts casos en que, en una mateixa empresa, arqueòlegs amb categoria d'auxiliar o d'oficial hagin realitzat treballs d'altres categories, com les de tècnic o director, obtenint una “millora voluntària” del sou, sense que en quedi constància en el contracte. Aquesta situació, juntament amb les pressions efectuades per les promotores, pot comportar que els resultats de les excavacions i la metodologia feta servir, no siguin ni molt menys els que

s'expliquen als manuals d'arqueologia.

Per altra banda, i com a conseqüència dels interessos de les constructores, ja siguin públiques o privades, en molts casos “no hi ha” diners suficients per a la realització de les analítiques, per a les memòries ni per als estudis posteriors a les excavacions. Entenem la desmotivació general que aquesta situació comporta. El treball supera la remuneració que els arqueòlegs i arqueòlogues de tot l'Estat reben a canvi; l'esforç no es veu compensat.

Des de la CNT, creiem que la regulació i la dignificació professionals no passen per un reciclatge de l'activitat empresarial, sinó per canviar radicalment el model de gestió patrimonial i per la desaparició de les empreses i, per tant, de la privatització de l'arqueologia.

Creiem que és convenient que tot allò referent a la cultura, estigui en mans de l'Administració Pública, tal com passa a Alemanya i a França, per exemple, perquè s'ha de crear un servei públic d'arqueologia preventiva des del qual es puguin finançar i es contractin als professionals especialitzats per a la realització de les excavacions i dels estudis arqueològics. La cultura i el patrimoni són propietat de la societat, i no s'hauria de treure profit ni fer negoci d'una cosa que pertany a tothom. Hem de dir, a més, que per a poder arribar a

aquest model ideal del sector de l'arqueologia, s'haurien de canviar les pautes de regulació i de control que en l'actualitat està exercint l'administració pública. De la mateixa manera, també s'haurien de regular la conservació i difusió del patrimoni arqueològic per part de l'administració ja que, per desgràcia, ha demostrat, en alguns casos, no tenir cap tipus de contemplació a l'hora de destruir certes restes històriques rellevants o úniques. Alguns casos poden ser el dels forns romans trobats fa pocs anys a Badalona o el de la via romana Ausa-Barcino, destrossada parcialment per a la construcció de les torres de la MAT, entre d'altres.

Per tal que això pugui ser real, seria apropiat que tots els professionals d'aquest sector a nivell estatal, iniciessin la seva activitat sindical, que s'organitzessin als respectius centres de treball, deixant de banda la por desmesurada a les possibles represàlies dels patrons, ja que aquests tendeixen a crear llistes negres dels i de les afiliades a algun sindicat. No hem d'oblidar que l'afiliació a un sindicat és un dret que té tota persona treballadora. Els i les úniques que podem canviar l'actual situació, som els i les que cada dia patim els abusos i les deficiències d'un model econòmic i empresarial que no rutlla i que no fa més que trontollar. Som éssers humans i no màquines que poden treballar sense parar, com alguns/-es ens volen fer creure!

Som part de la classe obrera/treballadora, la qual, unida, podrà lluitar pel compliment i la millora de la situació laboral, així com també aquesta unitat obrera podrà lluitar per a que, a nivell estatal, es creï un conveni únic. Som nosaltres els qui podem aconseguir el reconeixement d'unes categories professionals ben definides i conseqüents amb el treball realitzat i que, a més, aquest treball tingui una remuneració digna, cosa que actualment no passa. Només nosaltres podrem eliminar els contractes d'obra i servei amb els que estem subjugats i controlar les normes de contractació per poder evitar la temporalitat que actualment estem patint, així com crear una borsa de treball exclusiva del nostre sector. També som els qui hem d'obligar a les empreses al fet que compleixin les normes d'higiene i riscos laborals, uns drets bàsics per a tots i totes els treballadors/-res però que, encara avui dia, no es compleixen.

Resumint breument, només afegirem que, tot i que el sistema estigui marcat per notables progressos en la metodologia i en la conscienciació de la societat de la importància de conservar i legislar el nostre patrimoni, encara existeixen moltes mancances dins del sistema, com ara la manca d'especialització dels estudiants, l'abús dels treballadors per part de les empreses i l'administració, l'ús fraudulent dels drets dels professionals de l'arqueolo-

gia i la dependència excessiva dels interessos del mercat.

Per aquests motius ens hem de fer respectar, i hem de tenir present que tots i totes tenim uns drets i unes obligacions que ningú ha de violar, ja que no es va lluitar durant tants anys perquè ara tornem a estar com abans o pitjor. ■

Bibliografia

Arqueología Medieval. (2009): La crisis paraliza las excavaciones y manda al paro a los arqueólogos. Obtinguda el 22/03/09 de: <http://www.arqueologiamedieval.com/noticias/3539/>

CLEMENTE, A. (2010): La crisis se ceba con la arqueología: El sector se enfrenta al cierre de empresas. Obtinguda el 05/07/2010 de: <http://www.historiayarqueologia.com/forum/topics/la-crisis-se-ceba-con-la>

C.N.T. Córdoba. Sección Sindical de Arqueología (2010). La arqueología toca fondo, pero no sólo por la crisis económica. Obtinguda el 06/05/2010 de: <http://cordoba.cnt.es/arqueo/2010/05/la-arqueologia-toca-fondo/>

GUTIÉRREZ, M. (2009): La arqueología se recicla, La Vanguardia, obtinguda el 13/07/2008, pp. 26-27

MONTAÑÉS, J.A. (2008): La crisis llega al subsuelo catalán. Obtinguda el 06/10/2008 de: <http://prensa.vlex.es/vid/crisis-llegacatalan-43096869>

MONTAÑÉS, J.A. (2010): La arqueología toca fondo. Obtinguda el 04/05/2010 de: http://www.elpais.com/articulo/cataluna/arqueologia/toca/fondo/elpepiespcat/20100504elpcat_11/Tes

MOYA MELERO, P. R. (2010): Grandezas y miserias de la arqueología de empresa en la España del siglo XXI, *Complutum* nº 21 (1), Departamento de Prehistoria - Universidad Complutense de Madrid, Madrid, pág. 9-26.

PUJADES, J. (2008): Una qüestió de xifres: el darrer decenni. Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2008 (pp. 12-14)

SÁNCHEZ-MOLINÍ, L. (2009): La arqueología entra en crisis. Obtinguda el 16/01/2009 de: <http://www.diariodesevilla.es/article/sevilla/326080/la/arqueologia/entra/crisis.html>